

تحلیل مکان گزینی کاربری بهداشتی-درمانی و پهنه‌های مناسب جهت گسترش آن در شهر بندرعباس

زهرا صیادی^۱، سید محمد رئیسی^۲، محمد علی پورمند^۳*

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد سنجش از دور و GIS

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی آمایش سرزمین

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آمایش سرزمین دانشگاه هرمزگان (alipormand68@gmail.com)

چکیده

در شهرها عدم تخصیص متناسب فضا و مکان گزینی خدمات شهری به‌ویژه مراکز بهداشتی-درمانی و عوامل مؤثر بر مکان گزینی باعث افزایش مشکلات شهری و شهروندان شده است. لذا این امر مستلزم استفاده از روش‌های مؤثر و نوین مانند سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) را بیش‌ازپیش آشکار ساخته است. هدف از انجام این پژوهش شناسایی پهنه‌های مناسب جهت گسترش مراکز بهداشتی-درمانی موجود در شهر بندرعباس و بررسی مراکز موجود با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به کمک نرم‌افزار Arc GIS می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به معیارهای انتخابی مکان کاملاً متناسب و مناسبی جهت گسترش مراکز بهداشتی-درمانی وجود ندارد و در جنوب شرقی شهر بندرعباس این مراکز به‌خصوص از لحاظ دسترسی در وضعیت مناسبی نمی‌باشند؛ توزیع فضایی آن‌ها در شهر مناسب نیست و اغلب مراکز در مرکز شهر متمرکز شده‌اند.

واژه‌های کلیدی: بهداشتی-درمانی، مکان گزینی، بندرعباس، AHP، GIS

مقدمه

ازجمله مسائل مهم در رفاه و عدالت اجتماعی، تأمین مناسب و یکسان خدمات درمانی برای اقشار مختلف جامعه است. و دسترسی عادلانه همه افراد جامعه به خدمات بهداشتی-درمانی جهت ارتقای سطح سلامت ضروری می‌باشد [۱]. که یکی از اهداف اساسی سیاست‌گذاران هم در بخش سلامت هر کشور تسهیل دسترسی افراد به خدمات بهداشتی درمانی است، به‌نحوی که همه اقشار جامعه بتوانند از این خدمات به نحو مطلوب بهره گیرند. امروزه زندگی در شهرها با توجه به ساختار فضایی-کالبدی پیچیده وابسته به خدماتی مانند بهداشتی-درمانی است که شریان‌های حیاتی شهر به حساب می‌آید و کمبود آن مشکلاتی را برای ساکنین به وجود می‌آورد [۲]. استقرار بسیاری از عناصر شهری و عمدتاً انتفاعی بیشتر تابع سازوکارهای اقتصادی و رقابت آزاد است. اما عناصر شهری و غیرانتفاعی همچون مراکز درمانی را نمی‌توان یکسره به سازوکارهای اقتصادی بازار واگذار کرد [۳]. درحالی که در خدمات خصوصی بنگاه‌ها درصد استقرار در مکان‌هایی هستند که سود خود را به حداکثر برسانند، در مورد مراکز خدمات بهداشتی و درمانی مکان‌یابی در نقاطی مطرح است که رفاه اجتماعی به حداکثر برسد [۴].

هم‌زمان با پیچیده‌تر شدن محیط‌های شهری، کار برنامه‌ریزی در این زمینه نیز روزبه‌روز دشوارتر می‌گردد. یکی از راه‌حل‌های اساسی برای رفع این مشکل، استفاده از تکنیک سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) است [۵]. استفاده از این سیستم به جغرافیدانان و برنامه ریزان امکان می‌دهد با گردآوری و تحلیل اطلاعات، برای سالم‌سازی محیط‌زیست و جامعه شهری همراه با آینده‌نگری منطقی در مسائل شهری در مطلوبیت بخشیدن به محیط شهری، سهم عمده‌ای را بر عهده بگیرند، که یکی از این راهبردها مکان گزینی های بهینه است [۶]. شهر بندرعباس مرکز استان هرمزگان یکی از شهرهای